

Progresivci v A. F. L. sklicujejo konferenco

Konferenca se vrši v New Yorku. Bavlja se bo o važnih zadevih, ki so se pojavile v organizaciji.

New York, N. Y. — Progresivni elementi v Ameriški delavski federaciji, ki so bili aktivni v obrambi Brookwood delavskega kolegijskega, katerega je Matthew Woll proglasil za gnezdo rdečkarjev, se bodo 25. maja sešli v tem mestu na konferenci, da spopolnijo svojo organizacijo in razpravljajo o važnih zadevah, ki so se pojavile v delavskem gibanju. V tem jih podpira "Labor Age," glasilo narodne delavske organizacije.

Progresivno gibanje v Ameriški delavski federaciji se je pojavilo z novo silo takoj po konvenciji v New Orleansu, kjer so se čuli glasovi proti Brookwoodovemu kolegijsu. Prosvetni biroj v federaciji je še pod kontrolo konservativcev, toda njih sile niso čvrste in naprednjaki upajo, da postane njih vpliv še šibkejši kot je sedaj.

Program, ki so ga izdali progresivni elementi, je naletel na opozicijo pri nazadnjakih in komunistih. Oboji so ga obsojali, toda mnogo delavskih časopisov se je strinjalo z načrti programa in jih pozdravljali.

Progresivci sklicujejo konferenco, da udeležijo točke svojega programa. Mi moramo ustvariti nove smernice v delavskem gibanju — pravijo v apelu — ki bodo ustvarile novo življenje med delavstvom, da bo možno meriti svoje sile z modernim kapitalizmom in se tako usposobilo, da bo znalo voditi in upravljati industrije. Vse to je mogoče, ako se progresivni elementi v Ameriški delavski federaciji združijo in so pripravljene nadaljevati z započetim delom.

Progresivni element v Ameriški delavski federaciji pričakuje, da bo konferenca uspešna in da bo storila korake, ki bodo podlaga novim smernicam v gibanju strokovno organiziranega delavstva.

Nemčija pripravlja protinemiške demonstracije v Leningradu so povod.

Berlin, 11. maja. — Nemška vlada pošlje ruski sovjetski vladi protestno noto radi demonstracij boljševikov pred nemškim konzulatom v Leningradu. Ruski delavci so zadnji ponedeljek precej hrupno demonstrirali radi uboja 24 komunistov v Berlinu v teku prvomajskih izredov. Sovjetska policija je morala intervenirati, drugače bi bil konzul morda fizično napaden. Nemška vlada smatra, da so bile leningradске demonstracije insult za Nemčijo.

Maksim Litvinov, sovjetski pomožni komisar zunanjih zadev, je včeraj na potovanju iz Zeneve konferiral z nemškim zunanjim ministrom Stresemannom.

Štirideset otrok zgorelo v mehličkem mestu.

Mehiko, Meh. — Po brzogajnih poročilih iz mesta Kosohila-pa v provinci Guanajuato je zgorelo štirideset otrok v požaru, ki je divjal sredi mesta in vpepeli več hiš. Poročilo, ki ga je prinesel list "Prensa," ni potrjeno.

Angleški parlament razpuščen.

London, 11. maja. — Angleški kralj Jurij je včeraj ceremonijalno razpustil parlament. Dne 20. maja se vrše nominacije kandidatov, dne 30. maja se pa volitve novih poslancev. Novi parlament se odpre 25. junija.

Trust elektriko izžema delavce

Delavci plačujejo petkrat višjo ceno za elektriko kot industrijski.

Philadelphia, Pa. — Ameriški delavci, ki zaslužijo tedensko \$25 ali še manj, morajo plačevati račune za elektriko, ki se porabi v industrijah. Tako pravi Morris L. Cook, bivši direktor javnih naprav za državo Pennsilvanijo v pamfletu, ki je te dni izšel.

Delavci v svojem skromnem stanovanju mora plačati iz svojega borgega zaslužka petkrat višjo ceno za porabljeno električno silo kot njegov delodajalec, argumentira Cook. Na ta način je delavec prisiljen plačevati račune za elektriko, ki se porabi v tovarni njegovega gospodarja.

Ako delavec plača več kot pet centov za kilovatno uro elektrike, pomeni to, pravi Cook, da ga trust elektrike izkorišča. Cook svetuje delavcem, naj pregledajo svoje račune za elektriko in tako določijo, za koliko vso to so opeharjeni. Pet centov za vsako kilovatno uro porabljene elektrike prinaša še lep dobiček elektrarski kompaniji, ker stane družbo le tri cente za proizvodnjo, transmisijo in distribucijo.

V državi New York plačujejo delavci od pet do sedemnajst centov za kilovatno uro elektrike.

Cook je tudi ugotovil, da elektrarne, ki jih lastujejo mesta in občine, računajo 20% manj za porabljeno električno silo kot elektrarnarski trust. Kdor se hoče še podrobneje seznaniti, kako trust elektrike odira male delavce, lahko dobi pamflet, ako piše ponj na naslov: 1520 Locust st., Philadelphia, Pa.

Danes glasujejo o farmaki odpomoči

Današnji dan za glasovanje je bil odločen v petek.

Washington, D. C. — Podporniki administracije v senatu so se obrnili proti predlogi za odpomoč farmarjem. To je jasno, ker predloga vsebuje točko glede dolžnih pisem in ker je bilo dne 10. maja odločeno, da se glasuje o predlogi v ponedeljek.

Senator McNary, predsednik poljedelarskega senatskega odbora, se strinja z odobrenjem, da se danes po treh popoldne omeji čas za govornike na deset minut. Njegov predlog je bil soglasno odobren. Glasovanje se je vršilo pozno ponoči.

Podporniki administracije so se obrnili proti predlogi v trenotku, ko ji je bila vključena klavzula glede dolžnih pisem. Pokazati hočejo, da so lojalni predsedniku Hooverju. Oni upajo, da obe zbornici izločita iz predloga klavzulo glede dolžnih pisem, ko predloga pride pred odsek obeh zbornic.

Ko se je razpravljalo o točki glede dolžnih pisem, je predsednik Hoover pisal senatorju McNaryju, da bo ta načrt tako vplival, da bodo farmarji producirali preveč poljskih produktov, kar povzroči preveč produktov na trgu in posledica bo, da padejo cene produktov.

Polet okoli sveta v petih dneh!

Baltimore, Md. — Albert Hulse, rezervni vojaški avijatik, ki se pripravlja na prvi brezpredstani polet okoli sveta, je naznanil 11. maja, da polet se začne med 1. in 15. septembrom iz New Yorka v monoplanu. Posadka bo štela šest licenciranih pilotov, toda imena ostale posadice se niso objavljena. Hulse upa, da izvrši polet okoli sveta v petih dneh. Letala, ki ga bodo med potjo zalagala z gazolinom in drugimi potrebščinami, bodo krožila v zraku v sledečih krajih: Boston, Portsmouth, Nova Scotia, Anglija, Nemčija, Moskva, Sibirija, Nome v Alaski, Seewood, Vancouver, Butte, Mont., in Detroit.

ŽRTVE RAZREDNE JUSTICE V JEČI

Governer odklonil apel za pomilostitev. Organizirano delavstvo se je zavezalo za žrtve.

Seattle, Wash. — Governer države Washington Hartley je imel gluha ušesa, ko se je pri njem oglašala delegacija od državnih strokovnih unij, da izposluje prostost za osem delavskih organizatorjev, ki so bili vrženi v zapor radi "zločina", ko so skušali pridobiti šumske delavce za organizacijo. Ako bi ti organizatorji prosili na kolektivnih za pomilostitev, bi bila njih prošnja morda uslišana. Toda ker se zavedajo, da ni bil storjen noben zločin radi dejstva, ker so skušali pridobiti šumske delavce za organizacijo, se nočejo ponižati, da bi vprašali za milost in tako priznali nekaj, kar niso storili, in so bili radi tega vrženi v ječo.

Ko je delegacija dospela v glavno mesto, jo je sprejel governerjev zaupnik Don McRae, kar je bilo že dokaz, da ne bodo dosegli pri governerju ničesar. To McRae je namreč ravno ista oseba, ki je kot šerif Snohomish okraja l. 1916. pozdravil govornike od IWW, ki so naglašali svobodo govora, a točo krogel v Everetu. Takrat je bilo ubitih dvanajst delavcev in noben mrtilec ni bil obtožen ali prišel pred sodišče.

Delegacija je povedala governerju, da je prišla, da poda sentiment organiziranega delavstva in drugih državljanov, ki smatrajo, da je usoda jetnikov v njegovih rokah in jih lahko izpuusti iz zapore na podlagi ogromne evidence o nedolžnosti delavskih organizatorjev, katere je vključena v raznih resolucijah, ki so bile poslane nanj. Delegacija je opozorila governerja, da ta slučaj involvira vprašanje, dali imajo delavci sploh pravico do agitacije za organiziranje svojih tovarišev v strokovnih unijah, pravico, katere je zajamčena v ustavi.

Governer je odgovoril, da ne more storiti ničesar, ako se sodišče ne izreče, da je bila storjena krivica pri obsodbi. Dejal je tudi, da naj obsojenec prosijo za pomilostitev na podlagi, da je bila kazen dovolj ostra za prestopce. Delegacija pa je odgovorila governerju, da ne bodo žrtve nikdar storile tega, ker bi s tem priznale zločin, katerega niso storile.

Delegacija je tudi opozorila governerja na dejstvo, da je sedem članov porote, pred katero je vršila obravnavo, dalo zapriseženo izjavo, da je bila obravnava pristranska in da se je zgodila krivica ter da so žrtve po nedolžnem v ječi, dolžnost governerja je pa, da jih pomilosti.

Član delegacije je v intervjuu s časničnimi poročevalci izjavil, da ni razočaran glede stališča, ki ga je zavzel governer napram žrtvam razredne justice. Hartley je znan kot velik sovražnik organiziranega delavstva še iz za časa, ko je načeloval veliki lesni družbi. Odkar je bil izvoljen governerjem, je nasprotoval vsaki predlogi, ki je imela koristiti delavstvu. Kljub neuspehu, ki ga je bila deležna delegacija, ki se je zgledala pri governerju, je organizirano delavstvo v državi Washington na delu, da izposluje prostost za žrtve razredne justice.

Svica ne mara prohibicije.

Zeneva, 12. maja. — Volilci Svice so danes pri splošnem glasovanju zavrgli predlog, ki je dajal pravico posameznim občinam, da lahko ustavijo prodajalce opojnih pijač, če hočejo. Vsi kantoni so odglasovali z dvema proti enemu, da nočejo niti z lokalno opeljo posnemati Amerike.

Fašizem bankrotira uklenjeno Italijo

Katoliški organ svetuje: "Italijani morajo bolj delati in manj jesti..."

Rim, 11. maja. — Rimski listi se morajo ponovno baviti z ekonomsko situacijo v Italiji, ki je zelo slaba kljub rožnatim poročilom in frazam vodilnih fašistov. Na primer "Corriere d'Italia", katoliški list — ki je pred nekaj dnevi zahteval izključitev vseh drugih verskih sekt iz Italije — priporoča povečano produkcijo industrijskih in agrarnih pridelkov in omejevanje notranjega konzumpcije kot edino metodo za preprečenje krize. Z drugimi besedami se to pravi, da morajo delavci in kmetje v Italiji veliko več producirati in manj pojedati ali drugače porabiti sami, da ostane več za izvoz.

Antonio Mosconi, finančni minister, priznava, da je bilo lani \$104,800,000 deficita v trgovski bilanci, letos pa je deficit še do danes narasel na \$120,520,000. Državna banka je morala intervenirati in valed tega je bila njena zlata rezerva znižana za \$34 milijonov dolarjev.

"Italija mora več prodati v tuje dežele," piše "Corriere d'Italia," toda kaj naj proda? Odkod dohodki? Turistov, od katerih Italija navadno zelo dobro vleče groše, je bilo zelo malo lani; celo katoliška romanja v Rim, ki jih tako organizirajo po vsem svetu pod pritiskom duhovščine, so vedno manj številnejša. Turisti in romarji imajo strah pred fašisti.

Medtem narašča prebivalstvo in treba je importirati vedno več živil in drugega blaga, ki ga Italija nima. Italija pridelava veliko vina, toda eksport stoji; izvoz olivnega olja pada; produkcija svile je dobila močnega tekmeča v umetni svili v Nemčiji; italijanski avtomobili ne morejo konkurirati v cenah z ameriški, ki poplavlajo vso Evropo. Uvoz premoga mora rasti, kajti hidroelektrične naprave v Italiji še ne zadostujejo.

Sears-Roebuck Co. in zamorci

Crnci se ne morejo poslužiti finančnega sistema pri nabavi materiala za gradnjo hiš.

New York, N. Y. — Sears-Roebuck Co., velika razpisovalna tvrdka, ki je sedaj v vojni s tiskarskimi unijami, se je pokazala zelo pristransko napram zamorcem. Odredba, ki je te dni izšla iz glavnega stana družbe, se glasi, da se črnci ne morejo poslužiti finančnega sistema njenega kreditnega departmanta pri nabavi materiala za gradnjo hiš.

V tem mestu je bilo zgrajenih nad dva tisoč hiš za belopoltnike, katerim je družba nudila kredit po svojem finančnem sistemu. Ko je več zamorcev vprašalo, da bi se zgradile njih hiše potem istega sistema, jim je družba prošnjo odbila.

Julius Rosenwald, predsednik družbe, se ponaša z raznimi dobrodelnimi ustanovami med črnci in se v javnosti rad kopira kot filantrop.

Kolizija na cesti; pet mrtvih.

Monroe, Mich. — Pasajirski bus Greyhound linije, ki je vozil iz Clevelanda v Detroit, je v nedeljo tukaj udaril v trk poln tovorov. Štirje pasajirji so bili mrtvi, eden je umrl kasneje v bolnišnici, štirje so težko ranjeni in 12 lahko pobitih. Med ubitimi je bil tudi nek Frank Cindrich, star 21 let, iz Centerville, Iowa.

Agitacije za "Prosveto!"

POLICIJA TERORIZIRA STAVKARJE

Skoro tisoč stavkarjev je bilo aretiranih.

New York, N. Y. — Ako bodo policija in privatni detektivni kampanjo napram organiziranim delavcem, ki so bili upošleli v restavracijah in kafeterijah, bo kmalu tisoč stavkarjev v zaporih, ker so se uprli proti nezgodnemu sistemu, ki je prevladoval v prostorih, kjer so bili zaposleni. Policija je dosedaj aretirala 891 stavkarjev; nekateri izmed teh so bili obsojeni v prislino delavnico za dobo od dveh tednov do treh mesecev. Njih uniija je bila tudi obsojena na plačitev kazni v vsoti pet tisoč dolarjev.

Stavka, ki je bila napovedana pred nekaj tedni v oblačilnem distriktu, se je sedaj razširila na skrajni konec Manhattan. V tem okraju je prizadetih valed stavke dvanajst velikih restavracij, ko je organizacija podzela akcijo in se spustila v boj proti 10—12 urniku in medli od \$10 do \$20 na teden.

V nekaterih distriktih so stavkarji že pridobili osemurnik in od 10 do 20% zvišanja meze. 24 restavracij, ki uposlužujejo 600 delavcev, je že pristalo na zahteve delavcev. V stavki je okrog petnajst tisoč delavcev.

Radi velikih zahtev z ozirom na prehranjevanje stavkarjev in srokov za legalno obrambo pravic, je Amalgamated Food Workers unija izdala apel na druge delavske organizacije za finančno pomoč, da bodo lahko stavkarji vztrajali v borbi za svoje pravice.

Novi suhaški umori

Ogorčenje v virginjskem mestu raste.

Richmond, Va. — Deputiser George Mays je 10. t. m. v Patrick okraju ustrelil farmarja Harry J. Robertsona, ko je vplnil v njegovo hišo na obvestilo, da je tam žganjarski kotel.

Abingdon, Va. — Razburjenje med prebivalci v tem mestu radi umora 17-letnega študenta J. M. Kendricka valed pomote prohibicionikov, ki so domnevali, da streljajo na butlegarje, se še ni poleglo. Trije prohibicioniki so na prostem, toda dobro skriti, ker se boje ljudske jeze. E. M. Kendrick, stric ubitega dečka, je izjavil, da zastavi vse svoje premoženje v svrhu, da doseže ubijalce pravičnega kazni. Ustreljen študent je bil sirota brez očeta in matere. Živel je pri svojem bogatem stricu.

Preiskava je odkrila, da so doheli prohibicioniki že prej v dveh slučajih streljali na bežeče avtomobile brez pravega povoda.

Alaska ne sme glasovati o prohibiciji.

Juneau, Alaska. — Governer Alaske, George A. Parks, je včeraj sklep zbornice, da volilci teritorija Alaske glasujejo o odpravi Volsteadovega zakona. Governer pravi, da bi "ne bilo dobro," če bi se mokačari in suhači v Alaski topli v času, ko se predsednik Hoover pripravlja za proučevanje justičnega sistema.

KONVENČNICE

Vesele in krepke s konvencije.

Prvi delegat, ki je prišel v Chicago — in se javil "Prosveto!" — je bil John Lokar mlajši iz Collinwooda od društva "Strugglers" mlajše generacije. Kdo pravi, da ni nova generacija prva in točna?

Delegat s ptičjim imenom je mnenja, da združitveni odbor ostane, čeprav ni nikogar združil od osme konvencije. Ako ne more združiti enot in zvez, naj združi vsaj bloke v SNPJ. (Potem lahko pride vrsta na pevsko zbor.)

Alaj, bože mili! Divji zapad je še vedno divji, toda divljina se začneja na obali Pacifika in gre dalje proti zapadu. Divji zapad je velik, mesta so redka, vasi pa še bolj in hribi so visoki.

Kljub vsem tem težavam je brat delegat prišel pravočasno na konvencijo. Kdaj se je začel voziti, ni znano in — nikogar nič ne briga. Ali predno je šel na dolgo pot, je hotel biti na jasnem pa je pisal v Chicago:

"Molim, javite mi odmah, kdje bude ta vaša kovinca i kada bude, pak šaljite mi novac za tren."

Zadnji teden je bilo v gl. uradu veliko čiščenje in krtačenje. Bogami, nismo čakali konvencije...

Br. blagajnik se je zadnje dni oborožil z novo čekovno knjigo. Kupil je tudi (na jednotine stroške) dobre škarje, ki so tako močne, da lahko odrežejo dva dolga prsta hkratu.

Delegat z vzhoda, stoječ na ogled 26. ceste in Lawndale ave., drugemu delegatu, ki se razgleduje: Koga iščeš?

Drugi: Kje je naš blok?

Prvi: Tukaj je.

Drugi: Daj mi grip.

Prvi: Ga nimam. Sem ga že oddal tri bloke od tukaj.

Nato sta se debelo gledala.

Vremenska napoved: Jasno, oblačno, sonce, dež in vsak dan dosti vetra. Slana ne pride, ker je ostal(a) v Kanadi.

En sam delegat devete redne konvencije ima to čast, da je bil delegat prve ali ustanovne konvencije SNPJ pred 25 leti. Kdo je to?

Nihče drugi kot naš Martin iz Lyonsa, stara in krepka korinena, večer kandidat za župana v svojem mestu in možak, ki ga ne ušene tisoč vragov in vsi grefarji na svetu.

Three cheers for the old boy, Martin Potokar!

Br. Turk je izločil v svojem oknu cementni blok z napisom, da so delegatje "dobrodošli k — (bloku) — M. J. T. from F. Z." karkoli to pomeni.

Neki delegat, ki se je zagledal v cement, je vzkliknil: "Aha, zdaj pa vem zakaj so trde buče tako trde!"

Matija je tudi med nami. Konvencija je res tukaj!

Pritožbe zoper "Konvencije" se vlagajo v četrtem kotu tretjega "štuka". Kdor se čuti močno prizadetega, naj išče prve pomoči spodaj, ne zgoraj.

Naročnina: Zedinjene države (laven Chicago) \$6.00 na leto, \$3.00 na pol leta; Chicago in Cicero \$7.50 na leto, \$3.75 na pol leta, in za inozemstvo \$9.00.

Naslov za vse, kar ima stik s "Hatom":

"PROSVETA"

2657-59 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year; Chicago \$7.50, and foreign countries \$9.00 per year.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Datum v oklepaju, n. pr. (April 30-1929) poleg vašega imena na naslovu pomeni, da va nje s tem dnevom poteka naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

MLAČNOST IN BREZBRIZNOST.

Mlačnost in brezbriznost sta mnogo krivi, da delavci niso že več dosegli, kot so. Ta mlačnost in brezbriznost se opazita tudi med organiziranimi in ne samo med neorganiziranimi delavci. Takega mlačnega in brezbriznega delavca je treba samo vprašati: ako je zadovoljen z mezdo, ki jo prejema za svoje delo in razmerami, v katerih dela. Taka vprašanja so posebno umestna za one delavce, ki še niso organizirani, in take, ki so organizirani, a se prav malo ali pa nič ne brigajo za to, kar se godi v organizaciji.

Odgovori od takih delavcev bodo najbrž taki, da je treba podvzeti takoj zelo ostro akcijo, da se izboljšajo razmere, o katerih se pritožujejo.

Opazovalec, ki ne pozna razmer, bo seveda sodil drugače. Misli bo, da so taki brezbrizni delavci popolnoma zadovoljni s svojo usodo. Toda pazno in trajno opazovanje pojasni kmalu, da taki mlačni in brezbrizni delavci, pa naj bodo organizirani ali neorganizirani, niso zadovoljni z razmerami. Ta brezbriznost in mlačnost sta le površni. Taki delavci so nezadovoljni, ampak puste stvari potekati, kot potekajo, ampak pri tem prepuščajo drugim delavcem, da nosijo vso butaro in vse, kar je v zvezi z butaro, ako jih iz te mlačnosti in brezbriznosti ne prebudi dogodek, ki je nase obrnil njih pozornost, ker se dotika njih lastnih interesov.

Takim delavcem, ki so zadovoljni s stvarmi, kakršne so, je lahko reči, da nimajo ciljev in namenov in se niso prikazali, ko so drugi delavci delali za izboljšanje položaja, da je posledica njih brezbriznosti ta, da ne dobe ničesar.

Vprašanje je vedno to: Tovariš delavec, ali si zadovoljen?

Ako delavec odgovori, da ni zadovoljen s stvarmi, kakršne so, tedaj logično sledi vprašanje: Tovariš, kaj bi storil, da se izboljšajo razmere? Ali misliš, da naj vedno drugi delajo, ti boš pa držal roke križem in bil pripravljen, da sedeš k mizi z žlic in zajemaš iz skled, ki so jo napolnili drugi tovariši delavci?

Za delavca, ki je samo vedno pripravljen z žlico zajemati iz skled, ki so jo drugi napolnili s svojim trdom in prizadevanjem, sam je pa bil brezbrizen in mlačen, ko so drugi polnili skledo, je primeren star pregovor: "Pomagaj si sam, pa ti bo še bog pomagal." V tem pregovoru je veliko resnice. Kdor hoče sesti za mizo in jesti iz skupne skled, mora sam pomagati, da se skleda napolni, kajti če bi vsi čakali in gledali drug drugega, bi bili vedno lačni vsi, ker bi bila skleda vedno prazna.

Delavstvo si lahko izboljša svoj položaj le skozi svoje delavske organizacije in skupno akcijo. Kdor je član organizacije, mora delati za pojačanje in učvrstitev organizacije, ako želi, da organizacija prinese uspehe za svoje člane. Kdor se ni organiziral, se mora pridružiti delavski organizaciji, da ima priliko delati s svojimi tovariši za izboljšanje življenjskih razmer. Noben posamezni delavec ne more tega doseči zase, kar lahko doseže organizacija za vse delavce. Posamezni delavec je primoran plavati s tokom in sprejeti mora, kar mu dajo. Sam je šibek in nima moči za učinkovit odpor. Posamezen delavec se mora hočeš-nočeš zadovoljiti s tem, kar ima:

Če želi občina šolo, je treba skupne akcije občanov, ako farani žele svojo cerkev, je treba osredotočene akcije faranov. Tudi pošta ni drugače kot sad skupne akcije državljanov. Ze te primere povedo jasno in določno, da je treba skupne akcije, da se izboljšajo življenjske razmere delavcev in da se ta skupna akcija lahko le izvrši s pomočjo delavske organizacije, kot se je šola postavila s pomočjo občinske, cerkev zgradila s pomočjo cerkvene, in dosegla pošta s pomočjo državne organizacije.

Da so delavci dosegli več pravice, so se organizirali. Ko so organizacije pripravile za delavce boljši zaslužek, krajši delavnik, ugodnejše delavne razmere in druge pridobitve, so delavci ostali organizirani, da pridobijo obdrže in pridobe nove uspehe zase. Zato delavci, ne bodi brezbrizen in mlačen glede tega kar se v delavskih organizacijah godi in zakaj so ustanovljene, pa če si organi-

ziran ali neorganiziran, ampak upri se v voz organizacije in pomagaj, da bo gladko teklo po tirih, ki so ji odkazani, da teče po njih.

GLASOVI IZ NASELBIN

Moji spomini.

K r a y n, Pa. — (Konec). — Morda bi postal kaj več kot navaden vojak, pa mi ni bilo za čast. Postal sem kuhar oficirjem in bil premeščen v Mari-bor, nato pa v Strasburg, kjer sem se učil 3 mesece. Moram priznati, da to sta bili 2 leti udobnega življenja v celem mojem življenju. Napaka je le bila ta, da sem se preveč rad zamudil v veselih družbi. Gospod stotnik je bil Nemec, suh, visok možiček. On me je karal, da mi gre pre-dobro, da me bo zaprl, da bom črn. Tako so mi potekla 3 leta moje službe. Stotnik me je nagovarjal, da naj ostane tam. Sem se izgovarjal, da nisem več nemščine in slab v pisavi. V letu dni da bom vse znal, da govorim že sedaj precej dobro, drugo se bom priučil v večerni šoli. Od-klonil sem. In kam bom šel? Na-zaj v črno jamo, je bil moj od-govor. Potrka me na čelo in reče, da sem bedak, če grem v rov. Dragi čitatelj, tako se je tudi u-resničilo. Čigava krivda? Moja in nikogar drugega, in to le zato, ker se mi je vedno studila pasja pokorščina.

Primaham z mehki rokami zopet lepo nazaj v blažene mi Trbovlje. Sem že obupaval med delom in mislil prošnjo u-ložiti za v vojaško službo. Ali ker človek pri 25. letih je živ-ljenja poln, sem ga bil jaz sam; srečale so se oči z devojko in mi je prekrizala moj načrt. Odločil sem se, da na Trbovlje se ni vredno ženiti. Odločil sem se, da grem v Nemčijo. V tistem času je bilo pomanjkanje delavcev in smo dobili prosto vožnjo, pod vod-stvom starega Kurenta iz Sevnice. V Nemčiji se prične življenje — povsem drugačno: razlika v delu in plači in sploh v vsem. Prideljen sem bil dobri partiji, precej dobro zaslužil in tako pri-dno varčeval za poroko. Ljubi-ca pa me je prevarala in spravi-la ob 500.50 mark, nazadnje ni bilo ljubice ne mark. Bile so še ljubice tudi potem, ali nobe-ni nisem zaupal svojih prisluženih mark. Tako sem postal ne-kako maščevalen. Do nežnega spola nimam nobenega zaupanja niti danes, četudi vem, da je na-pačno. Nemčija je bila lepa, krasna dežela pred vojno. Imeli smo vsaj nekaj življenja v njej. Kaj nas je toliko sem pognalo, bo razumnemu čitatelju lahko umeti, da že 1908 so čakali spo-pada s Srbi. Tako leta 1912. To je razumne odgnalo iz Nemčije v Ameriko. K tem sem se pridru-žil. Čital sem rad in precej mi je bilo znano, da bo sledilo klan-je narodov. Nerač ali vendar sem se odločil. Komaj leto in pol sem živel z mojo prvo ženo, dobro si uredil dom, imel precej lahko delo streljača. Pusti vse skupaj in si idi iskat sreče. Sem jo li našel? Ne. Sreča beži vedno pred menoj. Le toliko, da me draži. Ravno ko bi jo imel ujeti, beži pred menoj in se mi odda-ljuje, dalje in dalje, jaz neustra-šen pogumno za njo. Taka je moja pot življenja. Ker bo 30 let odkar sem odkorakal z ro-dne grude, se mi vidi, da ako se človek takole javno izpove, ne škoduje nikomur. To je moja po-lovična izpoved, drugič hočem podati drugo polovico spovedi. Kar sem napisal tukaj, ni laž, vse je resnično. S tem zaklju-čujem prvi del mojega "Življe-njepisa."

Henrik Pečarič.

Mehičko pismo.

N. Laredo, Mexico. — Kakor v vseh mestih, tako je tudi tu-kajenje socialistično društvo "Frontieriza" priredilo za 1. maj, ob mnogobrojni udeležbi član-stva, lepo manifestacijo. Imenovani so se zbrali na "Plaza Merris" s svojimi zastavami, ter se uvrstili z godbo na čelu v lep dolg sprevod, v kate-rem so tudi nosili napise: "Abajo los líderes amarillos, y Gubernamentales, lacayos del imperialismo"; El sindicato Pelug.—protesta contilos Muasos; El capital pro obrero mundial; Ariba la confederacion sindi-cal Latina Americana; El 1. mayo día de Lucha contra la reaccion."

Sprevod se je od tu pomikal na "Plaza Independencia," kjer je imel predla društva "Fronte-riza" lep govor, v katerem je navzočim pojasnil pomen mani-festacije, predvsem pa je tudi v vznešenih besedah razložil o ve-likem pomenu soc. druš. "Fronte-riza," ter pozival članstvo in navzoče ljudstvo, da se z vne-mo strnjene v tem društvu, spravi-jo tudi na delo z agitacijo proti mnogim izkoriščevalnim kapi-talističnim strankam, da bodo zamogli oni uresničiti ideje, do-seči cilj za zboljšanje delavskih razmer (tu so res žalostne).

Tajnik društva je v lepo o-snovanem govoru navajal pri-mere, v kaki premoči so ista društva v drugih deželah in ko-liko dobrega se stori s tem v prid delavstvu. Posebno pa je pri tem poudarjal Chicago in jim razložil o velikem napredku socialističnih društev tam.

Po končanem nagovoru so se manifestantje mirno razšli in se je kasneje zborovanje nade-ljevalo v društvem domu "Socialista Frontieriza."

Ta dan so bile tudi vse trgo-vine in saloni zaprti.

Pripomnim, da mi je predsed-nik društva "Socialista Fronte-riza," videč me na "Plazi Meri-ci," da se zanimam za njih na-pise, izročil lepe pozdrave vsem čikaškim socialistom, o katerih se je laskavo izrazil, in povdar-jal, da oni jim morajo biti za vz-gled.—M. V.

Slovenski dom v Milwaukee.

Milwaukee, Wis. — Večletna želja zavednega in po napredku stremečega slovenskega življa v Milwaukeeju postaja meso in kri. Kupilo se je zemljišče za Slovenski dom.

Gospodarski odbor, sestojč iz slov. posestnikov in previd-nih, v bodočnost uvidevalojih mož, je naznanil, da je končno našel primerni prostor baš se-daj na prodaj. Sklicalo se je iz-redno direktorsko sejo za 29. a-prila 1929. Udeležili so se vsi, razen treh, katere pa je zadrževala bolezen ali neizogibni ose-bni opravki. Po obširnih poročil-h gospodarskega odbora, iz ka-terih je bilo posneti, da so bili neumorno na delu, so se vsi na-vzoči po temeljiti razpravi izrek-li za nakup zemljišča, in sicer na jako lepem in primernem pro-storu, na National Ave. med Sedmo in Deveto ave., na North strani. Ta prostor obsega 178x-150 čevljev. Prostor se je kupi-lo od dveh različnih lastnikov. Cena prostora je bila tako ugod-na, da bi napravili veliko napa-ko, ako bi se te prilike tudi ne bili poslužili. V nekaj letih bo vreden ta prostor najmanj \$40.000.00, tako trdijo izvedenci.

Kupčijo se je sklenilo s posre-čevanjem našega slovenskega odvetnika Alvin Gloyeka, ki se je pokazal jako spretnega pri tem poslu, in obenem, da ima pravo slovensko srce, ki čuti z naro-dom in ve naše potrebe in mu je predvsem za blagor in napredek svojih sorojakov.

Velik in pomenljiv za nas vse je ta korak med nami. Kako ga bodo pozdravili delničarji in sploh cela naša slovenska kolo-nija? Mi upamo, da z veseljem in navdušenjem in da bo s tem dela stvar zadobila večji razmah in zdrnila še ostale Slovence iz morečete letargije, ki našemu imenu, ugledu in napredku tako močno škoduje.

Da ni edinstva med nami, da smo sebični, da smo nevedni zaupanja drug v drugega in da smo nepreznati in druga enaka predbacivanja, potepajmo in vrzimo v pozabljivost vse to. Storimo vsi nekoliko, žrtvujmo se val nekoliko, po naših naj-boljših močeh, in pokazal se bo naš narod tu v naši novi domo-vini velikega in zgleda vrednega.

Ko to pišemo, šteje družba Slovenski dom, inc., 349 posa-meznih delničarjev in 17 dru-štev, ki skupno lastujejo 659 delnic po \$25.00. Kje so še osta-li? Večkrat se sliši poudarjati, da nas je 20.000 (dvajset tisoč) tu v Milwaukee in v West Allisu. Pomislimo, če vrzemo izmed teh polovico v koš, to je takih, ki se brigajo samo za polč vina, svo-

jo hišo in svoje vozilo (kar bi bilo jako slabo izpričevalo za nas), ostane nam še vedno 10.000 takih, ki bi bili pri volji ku-piti vsaj vsaki eno delnico za \$25.00. To pomeni, da bi si z lahkoto postavili naše skupno poslojpe vredno \$250.000.00 (dvestopetdeset tisoč) brez vsakega dolga. Ali ne bi bilo to krasno izpričevalo za nas vse? Mi dobro vemo, da je to-liko zavednih med nami; preiz-kušnje nam to potrjujejo. Rav-no sedaj, ko imamo trimesečno kampanjo, se je pokazalo, da iz-med deset obiskanih se odrečeta komaj dva, da ne podpišeta del-nice za Slovenski dom. Zato tu-kaj ni drugega vzroka kot dela-ti je treba. Ali kdo naj vse ob-liače? To delo je težavno in po-časno. Pomisliti moramo, da tisti, ki se zato največ žrtvu-jejo, delajo navadno celi dan v to-varni, zvečer pa pritiskajo na kljuko in srca.

Zato pa ob tej priliki, ko je kupljeno zemljišče, kličemo vsem, ki niso še delničarji, da se prijavijo sami. To lahko sto-rite pri predsedniku Frank Lu-stiku, 298 — 4th ave. Tel. Ha-nover 134. Blagajniku Ciril Muškatcevu, 300 — 4th ave. Tel. Hanover 4158. Ali tajniku, 401 Greenfield ave. Tel. Hanover 3337-M. Ravno tako lahko pla-čajo na svoje delnice stari del-ničarji.

Večkrat se tudi ališ, da ta ali oni čaka, da bo prišel kdo "ko-lektat" vplačila na stare delni-ce. Vsem naj bo na tem mestu povedano, da to dosedaj še ni bilo mogoče, ker družba nima nobenega, ki bi mu plačala za-dostno, da bi to delo zamogel o-pravljati. Zatorej, potrudite se nekoliko sami, tako delničarji kot nedelnčarji, da čimprej iz-vršimo to naše veliko in korist-no delo.

Da se je kupilo zemljišče, je tudi mnogo pripomoglo to, ker so se mnogi in mnogi vedno iz-ražali, da bodo kupili delnice še-le potem, ko se bo že neke kaj kupilo, da bodo vedeli, na kaj kupijo delnice. Ravno tako mno-gi premožnejši, ki že lastujejo sedaj nekaj delnic, so večkrat opomnili: "Mi pridemo močnej-še kadar boste potrebovali." To-rej, za vse je sedaj prilika: ni-je več nobenih vzrokov za odla-ganje. Na plan VSI za nas VSE!

Direktorji, ki so bili navzoči na seji pri sklepu za nakup zemljišča:

1. Frank Lustik
2. Louis Rozman
3. Joe Matoh
4. Alvin Gloyek
5. Ciril Muškatcevu
6. Frank Veranich
7. John Camer
8. Frank Sagadin
9. Frank Ermenc
10. John Jaklich
11. Frank Kaytna
12. Martin Rožič
13. Anton Pentar
14. Valentin Medle
15. Lawrence Perko
16. Joe Evnich
17. Rudolf Vershnik
18. Frank Markelc.

Za Slovenski dom inc., Rodoljub.

Smrtna kosa.

Chicago, Ill. — Dne 8. maja je preminul v 71. letu starosti Fi-lip Kolb, ki je imel zlatarsko tr-govino na 7 W. Madison ulici. Bil je obče poznan našim pot-ovalcem z zlatino (pleharjem), izmed katerih jih je ostalo še par, med temi Matija Pogorelc.

Poročevalec.

Letnica uroditve

Krayn, Pa. — H. P. — Potre-bno je, da v prihodnje pišete do-pise le na eno stran papirja. Hvala za upoštevanje! Pozdrav!

Chicago, Ill. — J. G. — Zvezna senatorja države Illinois sta Charles S. Deneen in Otis F. Glenn, oba republikanca. Illinois ima 25 reprezentantov; dva sta "at large," iz Chicago jih je deset. Podatki so vzeti iz "The Daily News Almanac" za leto 1929. — Pozdrav!

Huston, Pa. — Joe Sajin. — Ob-novljeni slovenski časopisi na Primorskem so: "Novi list," "Družina" in "Istarski list." Prva dva sta slovenska, zadnji je hrvaški. Vsi trije izhajajo v Gorici. Naslov je: Via Manioli 5, Venezia Giulia, Italia.

Iran Mahiki:

OPAZOVANJA

Respektirana mednarodnost na vrhu.

Ce pogleda v finančne gospo-darske kolone velikih kapitali-stičnih dnevnikov, najdeš zani-mive stvari.

Velike ameriške industrije dobivajo bolj in bolj mednarod-ni značaj. Evropske takisto. Ka-pitalizem ne pozna več nobenih političnih mej. Ves svet je do-movina kapitala.

Dolarska invazija Evrope in drugih krajev se nadaljuje. A-meriški bankirji imajo danes petnajst milijard dolarjev in-vestiranih v Evropi in Srednji ter Južni Ameriki. Ford in General Motors kupujeta stare in grade nove avtne tovarne po vsem svetu; ameriški trust električne si-le jemlje pod svojo kontrolo e-lektrarne v Angliji.

Profiti ameriških kapitali-stov so večji v inozemstvu ka-kor doma. Evropske dežele na-lagajo visoko carino na ameri-ške avtomobile, če pa Ford zgra-di svojo tovarno v Nemčiji in Angliji, ni nobene carine na tam izdelane avte in — delavei so cenejši in material, ki ga tam kupi, je cenejši.

Carinski zidovi niso več no-bena ovira. Del ameriškega ka-pitala se preseli v tujo deželo, usidra se tamkaj, najame on-dotne delavce in je doma. Ame-riški kapital ne pozna nikjer nacionalizma — pozna le inter-nacionalizem.

Legaliziranje prihoda

za one, ki ne morejo dokazati zakonitega prihoda pred 3. junijem 1921.

Dne 2. marca tega leta je kon-gres sprejel in predsednik pod-pisal zakon, po katerem oni ino-zemci, ki so prišli v Združene države pred 3. junijem 1921, ali o zakoniti pristavitvi katerih ni najti zapisa v knjigah priseljen-ske oblasti, morejo sedaj re-gistrirati svoj prihod in na tak način legalizirati svoje bivanje v tej deželi. Čim so legalizirali avoj prihod, imajo seveda iste pravice, kot vsak zakonito pri-pučen inozemec, namreč smejo zaprositi za državljanstvo, do-biti "permit" za povratek v Ame-riko po začasnih odsotnosti, po-zvati svojo družino v prednost-ni kvoti itd. — Novi zakon, ka-kor smo že parkrat omenili, ne od-pomore le onim, ki so prišli nezakonitim potom pred dnem 3. junija 1921, marveč tudi o-nim, ki so prišli zakonito, ali glede prihoda katerih ni najti zapisa, bodisi ker se ne spomi-njajo, kako so prišli, ali ker je bila storjena pomota v zapiskih.

Ta zakon je uradno zvan Pub-lic Act No. 962, 70. kongres in je znan tudi pod imenom Vin-cent-Schneider-Copeland bill. Zakon prepušča priseljenškemu uradu, naj izda potrebne na-redbe glede načina, kako naj stranke postopajo za legalizir-anje prihoda. Bureau of Immi-gration je ravnakor obelodanil, kako naj bo to postopanje. Ka-kor znano, zakon stopi v velja-vo dne 1. julija 1929.

Treba vložiti prošnjo za registracijo.

Vsak inozemec, ki zna, da ni zapisa o njegovi zakoniti pripu-stitvi — bodisi, ker se zaveda, da je prišel nezakonito, ali ker je bil tako obveščen od naturali-zacijskega ali priseljenškega ura-da —, sme kadarkoli po 1. ju-liju 1929 vložiti prošnjo za re-gistracijo svojega prihoda. Ta prošnja se vložijo osebno ali po pošti pri najbližjem priseljen-skem uradu. Za te prošnje je bila izdelana posebna tiskovina (Form 559). Prošnji treba pri-ložiti poštni money order za \$20.— in treba prošnjo podpisa-ti pod prisego pred notarjem.

Izpraševanje inozemca in njegovih prič.

Kakor hitro mogoče po vloži-tvi prošnje, bo prosilec obve-ščen, kam in kdaj naj se prijavi v svrhu izpraševanja. Svrha iz-praševanja je, da se vgotovijo sledeča dejstva:

1.) da inozemec ne spada med one vrste inozemcev, ki ne sme-jo biti naturalizirani.

In vse to je v redu. Moderni ekonomski razvoj je že davno pustil za seboj dobo malekosto-nih nacionalsno-političnih plo-tov. To ni več gola trgovina, ki je mednarodna že od pamtveka, to je nova forma mednarodne industrijske oblasti.

Ker je tako, je tudi popolno-ma v redu, potrebno in v duhu časa, da se tudi delavstvo vseh dežel zave, da so njegovi intere-si mednarodni in da mora vsled tega biti mednarodno organizi-rano. Delavčeva "domovina" je povsod, kjerkoli najde stroj in kruh.

Se en mož iz slame.

Prijatelj Trunk, študiran mož, ki je v latinskih solah v starem kraju dobil v mali prst vse, kar je treba znati o tem in onem svetu, mi je poklonil nove-ga slamnatega možca. Može bo seveda hitro raztrgan — jaz sam ga pomagam raztrgati. Pi-še, da jaz vidim vso pomoč (za delavca) v državnem socializmu.

Nix, nix, naka! Državni soci-alizem naj kar bo Trunkova pa-naceja. Jaz ga odklanjam kot kvekarijo. Čudno je, da študi-rani gospod, ki ima vse socialne vede (iz lemenata!) v malem prstu, ne zna ločiti vseh teh "so-cializmov" od socializma. Kako naj znajo drugi, ki so brez vseh tistih latinskih sol in vsled tega ne smejo — po mnenju pisano-poljskega učenjaka — ničesar znati?!

3.) da je prišel v Združene države pred dnem 3. junija 1921.

4.) da je neopetrgano ostal v Združenih državah, odkar je prišel.

5.) da je oseba dobrega mo-ralnega značaja in

6.) da ni pdpvržen deporta-ciji.

Točka 1.) se naših ljudi sploh ne tiče in točka 2.) je sama ob sebi umevna. Kar se tiče pri-hoda pred dnem 3. junija 1921 in neopetrganega bivanja v Združenih državah od tedaj na-prej, treba to trditve dokazati potom zaprišene izjave vsaj dveh verodostojnih prič, ki mo-rajto biti ameriški državljani. Po pravilu morajo priči priti same osebno bodisi ravno tja, kjer se prosilec izprašuje, ali pa v kak priseljenški urad, ki ni predalet od njihovega bivališča. Le v slučajih, ako priče ne mo-rejo zlahka osebno priti radi prevelike daljave ali kakega dru-gega tehtnega razloga, se mesto ustmenega izpraševanja spre-mejo njihove zaprisežene pisme-ne izjave (affidavits). Ako je inozemec stanovanj v raznih kra-jih, mora dokazati svojo trdi-tev o nepretrganem bivanju po-tom zaslišanja ali zapriseženih izjav dve priči za vsak kraj.

"Neopetrgano" bivanje v Združenih državah.

Generalni priseljenški komi-sar je jako liberalno raztolma-čil zahtevo o neopetrganem bi-vanju. Odsotnost za dobo šestih mesecev ali manj se ne smatra kot pretrgujoča bivanje v Zdu-ženih državah. Tudi v slučajih odsotnosti za več kot šest mesecev, ali za manj kot eno leto se bo domnevalo, da ni inozemec pretrgal svojega bivanja, ako je razvidno, da je imel ob odhodu namen povrtni se v Združene države. Vsaka odsotnost čez eno leto pa se bo smatrala kot da je pretrgala bivanje. Kdor je torej po dnevu 3. junija 1921 odšel iz Združenih držav in se zopet nezakonito povrnil po pre-teku enega leta, nima pravice legalizirati svoje bivanje. Če pa je odšel za manj kot šest me-secev in — ob tehtnih razlogih — za več kot šest mesecev, ali za manj kot eno leto, bo smel legalizirati svoj prvi prihod in s tem svoje dosedanje bivanje v Združenih državah.

Dobri moralni značaj.

Izprašujoči nadzornik mora u-gotoviti, da je prosilec "oseba dobrega moralnega značaja". V to svrhu je naloga nadzorniko-va, da ugotovi, v kolikor je to mogoče, vire, iz katerih more dobiti informacije v tem pogle-du. Kasneje pa mora izvesti potrebne preiskave in poizvedo-

(Dalje na 3. strani.)

André de Lorde:

Oproštilna razsodba

Claude Bardin, napravljen v svojo nedeljsko obleko, je mirno sedel na zatožni klopi in poslušal porotno obravnavo.

Bil je starejši, čokati kmet; oči so se mu svetile iz pergamenastega obraza. Njegove črte so bile trde in premetne. Na predsednikova vprašanja je odgovarjal s tihim in mirnim glasom. Sedel je sklonjen, nikomur ni pogledal v obraz in hrbet se mu ni krivil toliko pod težo let, kolikor od želje, da bi ostal kar moči neopazen.

Obdolžili so ga bili, da je na pretek način umoril svojo ženo in proces je vzbujal mnogo pozornosti. Dolgo je trajala preiskava, vendar se sodniku ni bilo posrečilo, da bi bil našel odločilni dokaz. Priznal je bil, da je ženo pregovoril k skupnemu samomoru. Skupaj sta bila vse pripravila. Sama je bila s krpa, zadela vse razpoke in luknjice, med tem ko je on z ogljem zakuril v peči in skrbno zaprl odvodno cev.

Nato sta legla v posteljo, drug zraven drugega, in sta čakala smrti. Preden se je Claude onesvestil, je imel še toliko moči, da se je splazil do okna, razbil steklo in zaklical na pomoč. A bilo je že prepozno, žena je bila mrtva. Zdaj je bilo vprašanje, ali je bil ta izid namenjen ali samo

posledica vnovič predramljene nagona sebohrane. Priče so bile soglasno izjavile, da pozna Claude kot skopuha, ki ni privoščil ženi niti vaškdanjega kruha. V zadnjem času je bila oslepla in mu ni mogla več pomagati pri delu. Ljudje so dejali, da je Claude zmožen vsega, je do brega ne, a vendar mu ni mogel nihče dokazati namena, da jo umori.

"Potemtakem ste prepričali ženo, da je neozdravljivo bolna," je vprašal predsednik.

"To je bilo tudi res. Zdravnik bi dejal, da ne more nikoli več ozdraveti. Za delo ni bila več ... in jaz sem starček ..."

"Kdo izmed vaju je sprožil misel na samomor?"

"Jaz. Mnogokrat sem ji rekel, da tako ne gre dalje in da morava napraviti konec. Nu, nekoga dne mi je odgovorila: 'Ne zapusti me, skupaj narediva konec'."

"Povejte mi vse, kar se je zgodilo od tistega trenutka, ko ste bili zaklenili sobo in legli z ženo v posteljo?"

"Prisežem, hotel sem umreti z njo ... A ko sem začutil, da se mi bliža konec, sem se splazil k oknu. Hotel sem ga odpreti, pa nisem imel več dovolj moči. Udaril sem s pestjo po steklu, ne da bi vedel, kaj prav za prav delam. Nu, in tedaj je bilo že prepozno. Uboga moja žena! In zdaj trdite, da sem jo umoril. To ni res, gospod predsednik, to ni res. Bog mi je priča,

da sem s tem povedal vse, kar vem."

Vkljub vsem vprašanjem ni odnehal od svoje izpovedbe. Po zaščitni prijavi je vstal državni pravdnik. Izjavil je, da ne zahteva obsodbe, ker je stvar preveč zamotana. Sklonil se je k obtoženci in dejal:

"Claude Bardin, človeški zakon nima moči, da bi kaznoval vsak tajni zločin. Vkljub temu ne ostanejo ti zločini ne kaznovani. Mrtvi se sami maščujejo nad svojim morilcem. Če ste krivi, ne boste ušli svoji kazni. Prepustim vas vaši vesti. V svojem srcu boste našli krvnika, ki vam ne bo dal miru, dokler boste živi."

V dvorani je bilo vse tiho. Naposled je vstal zagovornik Claudea. Bardina ter priporočil svojega klijenta porotnikom. Čez nekaj minut je predsednik porotnikov proglasil: "Ni kriv!"

Bardin je vstal, ko je alisal oproštilno razsodbo. Oči so se mu za trenutek zasvetile.

Claude Bardin se je še tisti večer vrnil v domači kraj, odkoder so ga bili pred dvema mesecema orožniki odpeljali v mesto. Njegova hiša je stala na koncu vasi, v stran od ceste.

Odprl je vrata in vlaga mu je bušila naproti. Že dva meseca ni bil uhiče prezračil hiše in v notranjosti je vse dišalo po tohlobi.

Bardin je odprl okna, zakuril v peč in si postavil na mizo vrč

vina in velikost gnjati. Potreben je bil jedi in pijače, kakor da se bo potlej laže boril z nočnim mrazom in morečim občutkom samotnosti. Ko je izpraznil drugo steklenico, je vzel svetilko in krenil po stopnicah na vrh. Tedajci je zavlela sapa in svetilka je ugasnila. V nenadni temnoti se je stisnil ob zid. Iznova je prižgal svetilko. Zažvižgal je vojaško koračnico, da bi se s tem ohranil. Odkar se je bilo zgodilo, ni bil več na licu mesta. Mirno je stopil k postelji, kamor je bil pred dvema mesecema legel z ženo, da bi umrla. Slek se je in upihnil luč. Kmalu ga je objel težek spanec.

A mahoma se je prebudil. Bilo mu je, kakor da je nekdo prijel za roko. Vzdignil se je, sedel po koncu in trepetaje prišlo, trudeč se, da bi predrl temo z očmi. Zeblo ga je. "Mrtvi se sami maščujejo nad svojim morilcem!" je zašepetal. Spomnivši se državnega pravdnika.

Hotel je prižgati svetilko, a ni se upal ganiti. Tako je sedel nekaj časa. Zunaj je tulil pes in Bardinu se je zdelo, da razloči v burji žalobne glasove. In zdajci ga je izpreletelo, kakor da je nekdo potrkal na okno. "Milost!" je zavpil in se prekrizal.

Zapri je oči in ko jih je spet odprl, je zagledal svojo ženo, ki je sedela na robu postelje. Njen obraz je bil posinjel od strupa in srepo je strmela vanj. "Milost!" je zavpil še enkrat, a žena se ni zmenila za njegovo vpitje; mirno je obsedela na svojem mestu. Skočil je s postelje in kakor blazen zbežal na vrt.

Ko se je drugo jutro zdanilo, so našli vaščani, ki so hiteli po opravo starega Bardina obšenega na jablani.

Albin Čebular:

V trepetajočem nepokoju

Otožnost, če gre spanec mimo tebe sredi polnoči in se ne vrne do jutra!

Vseokoli trudna noč, brez ur, brez minut — večnost sama. Kam bi s seboj, ko te je povsod preveč? Ali bi sedel na stol in položil težko glavo na otožne roke, razprostrate na blazini, ali bi v brezizraznost, kjer še človeka ni, kjer je sama praznosta?

Telo drhti v nepokoju in od nekje se je vnel ogenj v telesu, ter ga potopil v žareče plamene. Veke padajo in ne morejo obdržati in gledajo oči, da bi našle vsaj hipe sna, toda od nikoder in nikjer ...

Tu v takih mukah se razvežejo včas in grede od nas kakor nas poznali ne bi in jutro od nikoder ...

V omotični pljanosti vse vroče skozi možgane, podobno bojnim pobodom strahotnih požarov, kjer se ustijo vedno oblastnejši nepokoji in razbitchano živčevje trepeče enako podhrtevicam listja pred vetrom, kateri napoveduje pobođe oblastnih viher pred trepetajočimi tliščami.

Roke se sklepajo in prosijo pokoj, da bi zalil dušo s svojo blagodejno dobroto.

In šele ko prihaja jutranji svit, omahne vse premagano telo, do solnce, ki prinese zopet na blazino vzdramljene solze, v katerih je jasna slika prečute noči, da se razpuste roke, upogne hrbtenica in skloni glava — tak je pozdrav jutru in vsemu dnevu ...

Kam z dnevom, ker omotica prekipeva čez rob čaše? Kam? Tako utrujeni ves dan in huje je ob takim početku kakor da bi delali v tovarni namesto jeklene stroja, ker izpita je slednja moč in ves dan je še, tudi v vročem solncu ali sijoči dvorani krvav spomin na prečuto noč.

SLOVENSKA NARODNA PODPORNKA JEDNOTA

Izdaja svoje publikacije in še posebno list Prosveta za korist, ter potrebuje agitacije svojih društev in članstva in za propagando svojih idej. Nikakor pa ne za propagando drugih podpornih organizacij. Vaska organizacija ima običajno svoje glasilo.

Torej agitatorični dopisi in naznanila drugih podpornih organizacij in njih društev naj se ne pošiljajo listu Prosveta.

NAROČITE SI KNJIGO "AMERIŠKI SLOVENC!"

RAZNO

Verska drama. V nekem mestu blizu Katovic v poljski Sleziji se je nedavno odigrala neverjetna rodbinska drama, čije vzroke tiče v verskih razlikah. Strojvodja Krueger je dobil sina. Hotel ga je krstiti po rimsko-katoliškem obredu, čemur pa je nasprotovala njegova tašča, ki je bila protestantske vere. Tašča je izkoristila odsotnost zeta, ki je bil v službi, in je sklenila maščevati se nad vnukom preden pride Krueger domov. Začela se je pripravljati s hčerjo in je v besnem pograbila za sekuro ter razklala hčerino glavo. Novorojenčka pa je zadavila. Ko se je vrnil Krueger domov, je našel tri mrtlice: ženo, sinčca in taščo. Slednja si je bila z britvijo prerezala vrat.

Tobak in zločin. "Zdravniški vestnik" piše: Prof. Stanger je dokazal vpliv tobaka na pospeševanje moralne degeneracije in zločinstva. Nikotin je živčen strup, ki mrtvi predvsem simpatične ganglije in slabi centralno živčevje, kakor alkohol, kokain in morfin, počasno deluje kot močno dražilo na endokrine žleze, zlasti na spolovila. Zaradi degeneracije centralnega živčevja postane nikotinist moralno top, brezobziren, lahkomisel in brutalen, ne čuti ali ne občuti, da zastruplja s svojim dimom zrak doma otrokom in zunaj drugim ljudem. Dr. Bonne je našel med 600 zločinci tretjino kadilcev, pa tretjino alkoholikov in sifilitikov. Po isti statistiki postanejo mladi kadilci (20—30 cigaret na dan) tatovi, s 40—50 cigaretami na dan morilci, zlasti svojih mater, s 50—70 cigaretami ubijalci svojih prijateljev pri igri ali na potovanju. Pri sifilitiku zadostuje 10—15 cigaret na dan, da izvrši najstrašnejši umor. Ako se taki ljudje odvadijo tobaka, se njihovo socialno čustvovanje zopet prebudi.

NAZNANILO.

Društvenim tajnikom in tajnicam se tem potom naznanja, da morajo naznaniti vse spremembe naslovov članov in članic, naslove novih članov, ter imena in naslove odstopnih, črtanih in izobčenih članov naznaniti upravništvu Prosveta, da se lahko točno vredi imenik za pošiljanje lista Prosveta. Imena in naslove, katere pošljete glavnemu tajniku ostanjejo tam v arhivu in jih upravništvo ne dobi. Torej je zelo važno, da vselej pošljete na nalašč zato pripravljenih listinah vse naslove upravništvu Prosveta posebej. Pri vsaki spremembi naslova naj se vselej omeni stari in novi naslov. Upravništvo uljudno apelira, da društveni tajniki in tajnice to upoštevajo. — Philip Godina, upravitelj.

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svojcem v domovino.

IZVRSTNA PRILIKA

Člani in članice S. N. P. J.

Sedaj lahko dobite

list Prosveta vsek dan za eno leto in knjigo AMERIŠKI SLOVENC!, vredno \$5.00—ako nam pošljete brez odbitka svoto \$6.30.

Ali pa tri knjige: SLOV.-ANGLEŠKA SLOVNICA, vredna \$2.00, ZAKON BIOGENEZE, vredna \$1.50, in PATER MALAVENTURA V KABARETU, vredna \$1.50, skupaj vrednost \$5.00 in dnevnik Prosveta za eno leto za svoto \$6.30.

To velja za člane S.N.P.J. za vse stare in nove naročnike. Ne člani plačajo \$7.50.

Lahko dobite pol leta dnevnik Prosveta in skupne vrednosti za \$2.50 knjig, n. pr. JIMMY HIGGINS, ZAKON BIOGENEZE, ali pa ZAJEDALCE in HRB-TENICO in INFORMATOR ako nam pošljete svoto \$3.90. Nečlani pošljejo \$4.50. Ali pa za \$2.90 pol leta list Prosveta in knjigo JIMMY HIGGINS. Nečlani \$3.50.

To vse velja za stare in nove naročnike. Vsek mora poslati celo svoto brez odbitka. Denar in naročila pošljite na upravništvo na naslov:

PROSVETA, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Pošljam \$.....

Ime.....

Naslov.....

Država..... Čl. društva.....

Ta znižana cena knjig Književne Matice SNPJ.

VELJA DO 1. JULIJA 1929.

Sedaj je prilika, bratje in sestre, da si vsakdo lahko naroči eno ali več knjig po zelo nizki ceni. Knjige so dobre, poučne in morali bi jih imeti v vsaki hiši.

AMERIŠKI SLOVENC!—ta knjiga obsega 632 strani in mnogo krasnih zgodovinskih slik, je prijazna za čitanje in vam daje veliko pouka o zgodovini Amerike, ameriških Slovencev in naše S. N. P. Jednote. Knjiga vredna \$5.00—sedaj\$1.50

SLOVENSKO-ANGLEŠKA SLOVNICA—izvrstna poučna knjiga za učenje angleščine in raznimi drugimi pojasnili, vredna \$2.00—sedaj50c

ZAKON BIOGENEZE—ta knjiga pojasnjuje splošni razvoj in naravne zakone, vsebuje veliko poučnega za vsakega človeka, vredna \$1.50—sedaj50c

PATER MALAVENTURA V KABARETU—povest iz življenja ameriških franciskanov in doživljaj rojaka, vsebuje precej slik, vredna \$1.50—sedaj50c

ZAJEDALCI—povest in slika skritega življenja slovenskih delavcev v Ameriki, vredna \$1.75—sedaj50c

JIMMY HIGGINS—zanimiva in krasna povest, spisal dobroznani pisatelj Upton Sinclair, poslovenil I. Molek, vredna \$1.00—sedaj50c

Odtrgajte ta listek, priložite potrebno svoto v piano in pošljite na Prosveto.

PROSVETA, 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloženo vam pošiljam svoto \$..... kot naročilo za sledeče knjige:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

F. M. Dostojevski:

ZLOČIN IN KAZEN

Roman v šestih delih z oplogom.
Poslovenil Vladimir Levstik.

Sekiro je naslonil z rezilom naravnost v vodo, vzel kos mila, ki je ležal v razbiti skledici na oknu in si začel kar v vedru umivati roke. Ko jih je osušil, je vzel še sekuro, opral železo in več minut izmival les, poslušajoč se tudi mila. Nato je obrisal roke in sekuro v perilo, ki se je sušilo na vrvi, napeti skozi kuhinjo, in si končno dolgo in pozorno ogledoval sekuro pri oknu. Sledov ni bilo nobenih, samo les je bil še vlažen. Skrbno je zopet obesil sekuro v petljo pod površnikom. Nato je pregledal površnik, hlače in čevlje, kolikor je dopuščala svetloba v mračni kuhinji. Na prvi pogled ni bilo videti ničesar, le na črevljih so bile lise. Pomočilo je cunjno v vodo in jih obrisal. Pri tem pa je vedel, da ne gleda dobro in da je morebiti kaj očividnega, česar on ne opazi. Razmišljen je stal sredi sobe. V njem se je porajala mučna, mračna misel, misel, da blazni in da v tem trenutku nima moči niti razsojati niti zavarovati se in da sploh morebiti ne počenja tega, kar bi bilo treba storiti. "Moj Bog! Bežati je treba, bežati!" je zamrmral in stekel v predsobo. Tu pa ga je čakala groza, kakršne ni občutil še nikoli.

Stal je, gledal in ni verjel svojim očem; vrata, zunanja vrata iz predsobe na stopnice, tista vrata, pri katerih je zvil in skozi katera je vstopil, so bila odprta za celo dlan širine, nezaklenjena in nezapahnjena ves čas, ves tisti čas! Morda starka iz previdnosti ni bila zaprla za njim. Za Boga! Potem seveda je moral zagledati Lizabeto! In kako da si ni takoj mislil, da je morala priti nekod v sobo, skozi vrata in ne skozi steno!

Planil je k vratom in jih zapahnil. "A ne! To zopet ni prav! Oditi je treba, oditi ..."

Odpahnil je vrata, odprl jih in prisluhnil na stopnice.

Dolgo je prisluškoval. Daleč spodaj, pri hišnih vratih menda, sta glasno kričala dva glasova, pripravljala in zmerjale se med seboj. "Kdo je to?" Čakal je potrpečljivo. Končno je zdajci vse potihnilo, kakor bi odrezal; pripriljica sta se razšla. Hotel je že iti, a tisti hip so se za nadstropje niže glasno odprla vrata na stopnice in nekdo je odšel navzdol prepevajo si popevko. "Nikoli in nikoli ne dajo miru!" mu je šinilo po glavi. Zopet je zapril vrata za seboj in počakal. Nazadnje je umolknilo vse; žive duše ni bilo slišati. Razkolnikov je bil z eno nogo že na stopnicah, kar je začel nove korake.

Zaslišali so se ti koraki v veliki daljavi, čisto ob začetku stopnic, toda on se je kasneje jasno in razločno spominjal, da je že od prvega zvoka začel sumiti, da so namenjeni prav gotovo k starki, gori v čisto nadstropje. Kako neki? Ali so bili ti glasovi tako čudni in ne navadni? Bili so težki, enakomerni in počasni koraki. Aha! Zdaj je prišel v prvo nadstropje, — še više gre; sliši se čimdalje bolj! Začel je težko sopenje prihajajočega. Ze v tretje nadstropje gre. Gori gre! In mahoma se mu je zazdelo, da je vse okamenel in da v spanju, v sanjah, preganjajo in ga hočejo ubiti, on pa je kakor prirastel na mestu in ne more stran.

Ko je krenil prišlec nazadnje še po četrth stopnicah, je strepetal Razkolnikov po vaem životu ter naglo in spretno smuknil iz mostova v stanovanje in priprl vrata za seboj. Nato je tiho, neslišno porinil znan. Ko je bilo vse gotovo, se je skril za vrati in prižgnil sapo. Neznani gost je stal tudi že pred vrati;

zdaj sta stala ravnotako drug drugemu nasproti, kakor prej s stanko, ko je on prisluškoval.

Prišlec si je nekoliko težko oddahnil. "Najbrž je debel in velik," si je mislil Razkolnikov, ki je stiskal sekuro v roki. Bilo mu je, kakor bi sanjal vse to.

Ko je zadonel pločevinasti glas zvončaka, se mu je naenkrat zazdelo, da se je v sobi nekaj zgignilo. Nekaj sekund je resnobno prisluškoval. Neznane je pozvonil še enkrat in zopet počakal, nenadoma pa je postal nestrpen in začel na vso moč stresati kljuko na vratih. Z grozo je gledal Razkolnikov, kako skače kljuka pred njim in čakaj v tope strahu, da odskoči tudi zapih. Treseње je bilo tako močno, da je bilo kaj takega v resnici mogoče. Hotel je držati zapih z roko, toda on bi mogel začutiti ... "Izgubljen sem!" ... Toda neznane je izpregovoril in v tistem hipu se je morilec zavedel.

"Ali spita, ali ju je kdo zadavil? Trikrat prokleti!" je zarjul kakor iz soda. "Hej, Ale-na Ivanovna, stara čarovnica! Lizabeta Ivanovna, nepopisna krasotica! Odprta! Prokleti ženski, ali spita, ali kaj?"

In vnovič je v svojem srdu desetkrat zaporedoma na vso moč pozvonil. To je bil gotovo človek, ki je bil v hiši dobro znan.

V tistem trenutku so se nenadoma začuli na stopnicah kratki, nagli koraki. Še nekdo je prihajal. Razkolnikov izprva ni slišal ničesar.

"Ali ni nikogar doma?" je z zvonom in veselje glasov vprašal novi prišlec, obračaje se naravnost k prvemu, ki je še vedno vlekkel za zvonček. "Zdravstvujte, gospod Koch!"

"Kolikor je soditi po glasu, mora biti jako mlad," si je mislil Razkolnikov.

"Vedi vrag, kaj delata; malo manjka, da nisem strl ključavnice," je odgovoril Koch. "A kako me izvolite poznati?"

"Kako vas ne bi, ko sem dobil predvečera pri Gambirnu proti vam tri partije biljarda!"

"Aha! ..."

"Torej ju ni? To je čudno. Neumnost to, vražja stvar. Kam je neki šla starka? Opravka imam pri nji."

"Tudi jaz, gospod!"

"Kaj nama je storiti? Vrniti se? Eh! In jaz sem hotel dobiti pri nji denarja!" je vzkliknil mladenič.

"Nazaj bo treba iti; a zakaj obljubuje prej? Ona sama mi je rekla, naj pridem ob tem času. Čarovnica! To je nerodno. A kam, za vraga, se je vlekla, tega tudi ne vem! Vse leto sedi čarovnica, kisa se in noge jo bole, naenkrat pa gre na izprehod!"

"Ali ne bi vprašala hišnika?"

"Kaj bi ga vprašala?"

"Kdaj je odšla in kdaj se vrne?"

"Hm! — vraga — vpraševati! ... A saj nikamor ne hodi! ... In še enkrat je stresel kljuko. "Hudič! Ničesar ne bova opravila; pojdiva!"

"Stojte!" je zdajci vzkliknil mladenič, "poglejte: vidite, kako se vrata udajajo, ako jih stresate?"

"Kaj pravite?"

"To pomeni, da niso zaprta, nego zapahnjena! Ali slišate, kako rožlja zapih?"

"Kaj pomeni to?"

"Ali ne razumete? To pomeni, da je nekdo izmed njiju doma. Ko bi bili obede odšli, bi bilo zaklenjeno od zunaj, ne pa zapahnjeno od znotraj. Tako pa — le poslušajte, kako ropoče zapih! Da pa se more človek zapahnuti od znotraj, mora biti doma, ali me razumete? Potemtakem sta doma, pa ne odpreta!"

"Bežite! In vendar — res!" je vzkliknil Koch začuden. "Kaj torej počenjata!" In ljuto je začel tresti vrata.

(Dalje prihajajo.)

